

Bible

O knize

Obecně

- z biblia - knihy
- sbírka knih
- Překlady
  - do řečtiny - **Septiaginta** - za 70 dní
  - do latiny - **Vulgáta**
  - staroslověnština
    - * Cyril a Metoděj
    - * Jan Blahoslav - Bible kralická

Členění

Starý zákon

Pentateuch

- Genesis (počátek)
  - vznik světa, Adam a Eva, potopa a Noemova archa, babylonská věž, Abraham a Izák, Jákob, Josef
- Exodus (odchod)
  - útěk Židů z Egypta
  - Desatero
- Levicitus
  - rituální a kultické předpisy pro kněze
- Numeri
  - ustanovení izraelitských řádů pod horou Sinaj a další putování pod vedením Mojžíše pouští
- Deuteronomium
  - Mojžíšovi proslovy, vysvětlení událostí Exodu
  - končí Mojžíšovou smrtí

Další knihy

- histoické, básnické, mudroslovné

- Žalmy, Přísloví, Píseň písní
- prorocké
- Jeremjáš, Ezechiel, Jonáš, Abakuk, ...

Nový zákon

- 4 evangelia (Matouš, Marek, Lukáš, Jan)
  - životopisy Krista
  - každé osobité a trochu jiné
- epištoly (listy)
  - adresované různým osobám
  - List Židům
- Zjevení Janovo (Apokalypsa)
  - spis o konci světa a posledním soudu
  - 4 apokalyptičtí jezdci, kteří zahubí zemi mečem, hladem, morem a dravými šelmami

Apokryfy

- Nekanonizované knihy
- Nikodémovo evangelium
  - o Josefu z Arimatie
    - * zachytil kapky Kristovy krve do grálu
  - inspirace pro pověst o sv. Grálu
- Apokryf o Jidášovi
  - o Jidášovi

Příběhy

Adam a Eva

Aby Adam (hebrejsky člověk) nebyl sám, tak bůh z jeho žebra stvoří Evu. Z ráje jsou vyhnáni, protože Eva ochutná jablko ze stromu poznání.

Kain a Ábel

Synové Adama a Evy. Kain - zemědělec, Ábel - pastevec. Oba přinesou oběti bohu, bůh přijme jenom Ábelovi oběti, Kain se naštvá a Ábela zabije - 1. vrah v dějinách, odsouzen stát se celoživotním psancem a štvancem

Potopa a Noe

Bůh se rozhodne zničit svět potopou pro jeho špatnost. Noe podle pokynů boha postaví archu na niž naloží své blízké a jeden pár od každého druhu.

Abraham a Izák

Počátek Židovského národa. Abraham se svou ženou nemohou počít dítě, proto se obrátí na boha. Nakonec se mu narodí Izák, podle smlouvy s bohem mu 8. den udělají obřízku. Aby si bůh vyzkoušel Abrahamovu oddanost, nařídí mu obětovat Izáka (místo tradičního berana). Abraham tedy jde obětovat Izáka, bůh na poslední chvíli zastaví Abrahamovu smrtící ruku, protože se přesvědčil o Abrahamově oddanosti.

Jákob

Jákob koupil od svého dvojčete, Ezaua, prvorozenectví. Vymámí na slepém otci požehnání pro prvorozeného syna. Ezau se naštvě a Jákob se ukrývá, 14 let slouží svému strýci, aby dostal za ženu Ráchel.

Josef

Syn Jákoba, jeho oblíbenec. Bratry prodán do otroctví do Egypta. Obviněn za svádění ženy svého pána -> uvězněn. Pro svou schopnost vykládat sny však propuštěn a postupně se stal správcem Egypta, protože předpověděl hladomor z faraonových snů. Do Egypta přišli jeho bratři nakoupit. Setkali se s Josefem, ten jim odpustil a přemluvil je zůstat v Egyptě.

Mojžíš

Žid v Egyptě. Měl vyvést Izraelity z Egypta. Faraon nechtěl povolit -> 10 pohrom. Utečou přes Rudé moře, které se před nimi rozevře. Na Sinaji dostane od boha Destaro. Po dalším putování pouští se dostanou do země zaslíbené. Mojžíš umírá.

Ježíš

Narozen během vlády Heroda, roku 4 nebo 6 BCE, do 30 let řadový Žid, poté pokřtěn v Jordánu, vybral si 12 učedníků a procházeli Palestinou a zvěstovali příchod Božího království. Zatčen a na příkaz Piláta Pontského (z popudu nejvyšší židovské rady) ukřižován. Pilát nabídl milost jednomu odsouzenci, zmanipulovaný dav vybral lupiče Barbaráše. Ježíš ukřižován na velký pátek, v noci mezi sobotou a nedělí vzkříšen a 40 dní po Velikonách na Olivetské hoře nanebevstoupení.

Kontext

Mezopotámie

Epos o Gilgamešovi

- Nejstarší epos

- mezi 3. a 2. tisíciletím BCE
- dnes známý **akkadský zápis**, také **ninivská** verze - pro knihovnu v Ninive

Gilgameš, Urucký král, $\frac{2}{3}$ bůh, $\frac{1}{3}$ člověk. Nutí lidi k tvrdé práci při stavbě hradeb. Lidé požádají boha o pomoc - Enkidu. Souboj (Enkidu vyhrává), pak se spřátelí a vydávají se do hor zničit obra Chuvavu. Enkidu umírá, Gilgameš chce najít nesmrtelnost, už jí skoro má, musí jenom bdít 7 dní a 6 nocí, ale usíná -> poznává, že nesmrtelnost je nedosažitelná. Končí rozhovorem Gilgameše s duší Enkida.

Egypt

Knihy mrtvých

- texty vkládané do sarkofágu
- rady pro zesnulého na život po smrti

Indie

védy

- básnické spisy hinduismu
- psány předchůdcem sanskrtu

purány

- dlouhé alegorické eposy

Rámajana Indický národní epos

Mahabhárata

- Soubor mýtů a legend
- nejrozsáhlejší báseň světa
- Součást Bhagavadgíta - Zpěv Vzneseného

Kámasútra

Knihy o rozkoši

Persie

Zarathustra

- 6. stol BCE
- kazatel a filosof
- náboženské zpěvy

- dualismus dobra a zla
- ovlivnil Nietzscheho

Tisíc vyprávění

- 3. až 7. stol. CE
- Základ pro arabský text Tisíc a jedna noc
- soubor asi 200 příběhů

Avicenna

- 10. stol CE
- asi 160 děl z oblasti přírodních věd

Kánon lékařství Nejvýznamnější dílo, součást výuky na všech lékařských fakultách v Evropě

Arábie

Korán

- 610 až 632 CE
- 114 kapitol - súry
- Známe
- 622 hidžra - útek z Mekky do Mediny
- 624 vyhlášen džihád
- řekl ho Mohamedovy archanděl Gabriel
- pro muslimy soubor etických, náboženských, kultovních i právních norem
- regulátor vškerého jednání a myšlení muslimů
- inspirace
  - řecké texty
  - bible
  - apokryfy
  - staroarabská slovesnost